

۱۴۷۹۷۴۳

جلد اول

اصول دینی و روش های پژوهش کیفی

مؤلفین:

دکتر حسین خنیفر

استاد دانشگاه تهران

ناهد مسلمی

انتشارات نگاه دانش

سرشناسه	: خنیفر، حسین
عنوان و نام پدیدآور	: اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی / مولفین حسین خنیفر، ناهید مسلمی
مشخصات نشر	: تهران: نگاه دانش، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ج: جدول
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۷-۳۴۶-۳ دوره ۳؛ ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۷-۳۴۶-۳ ج. ۱
وضعیت فهرست‌نویسی	: قیفا
یادداشت	: کتابنامه
یادداشت	: نمایه
موضوع	: تحقیق کیفی - روش‌شناسی
موضوع	: Qualitative research--Methodology
موضوع	: تحلیل محتوا
موضوع	: Content analysis (Communication)
موضوع	: تحقیق آمیخته
موضوع	: Mixed methods research
شناسه افزوده	: مسلمی، ناهید
شناسه افزوده	: ویراستار علمی حمیدرضا یزدانی
رده‌بندی ده‌گانه	: ۱۳۹۵ الف ۶ خ / H۶۲
رده‌بندی ده‌گانه	: ۵۰۱/۴۲
رده‌بندی ده‌گانه	: ۴۵۶.۴۵۹

خرید الکترونیکی کتاب‌های نگاه دانش

www.negahedanesh.com

اخر کتاب‌های نگاه دانش

[Telegram.me/negahedanesh](https://t.me/negahedanesh)

انتشارات نگاه دانش

نام کتاب:	اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی
مولفین:	حسین خنیفر - ناهید مسلمی
ویراستار علمی:	کتر حمیدرضا یزدانی
ناشر:	نگاه دانش
طراح جلد:	کتر حمید مسلمی
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۶
تیراژ:	۱۰۰ جلد
قیمت:	۳۰,۰۰۰ تومان
لینوگرافی / چاپ و صحافی:	طیف‌نگار
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۱۵۷-۳۴۶-۳

توجه: کلیه حقوق این اثر بر اثر نشر محفوظ است و هیچ کس به غیر حق چاپ و برداشت تمام یا قسمتی از آن را به صورت چاپ، فتوکپی، مجرّه و هر دست‌نویس ندارد و متذکریم به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرد.

انتشارات نگاه دانش: انقلاب - ۱۲ خردادین - ساختمان ناشران پلاک ۷۷۱ - طبقه ۲ - واحد ۴

تلفن: ۶۶۹۵۴۸۹۲

تلفکس: ۶۶۴۸۶۱۵۴

فهرست مطالب

مقدمه
پیشگفتار

بخش اول - روش‌های پژوهش کیفی

۱۵	فصل اول - کلیات «کیفی پژوهی»
۱۷	مقدمه
۱۷	واژه‌شناسی پژوهش کیفی
۱۷	مبانی فلسفی روش پژوهش کیفی
۱۹	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش کیفی
۲۰	معرفی روش پژوهش کیفی
۲۷	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش کیفی
۴۸	انتقادات وارده به روش پژوهش کیفی
۴۸	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش کیفی
۴۹	فصل دوم - روش پژوهش «تحلیل مضمون»
۵۱	مقدمه
۵۱	واژه‌شناسی پژوهش «تحلیل مضمون»
۵۱	مبانی فلسفی روش پژوهش «تحلیل مضمون»
۵۷	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل «تحلیل مضمون»
۵۳	معرفی روش پژوهش «تحلیل مضمون»
۵۷	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «تحلیل مضمون»
۶۶	انتقادات وارده به روش پژوهش «تحلیل مضمون»
۶۶	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «تحلیل مضمون»
۶۷	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «تحلیل مضمون»
۷۵	فصل سوم - روش پژوهش «تحلیل محتوا»
۷۷	مقدمه
۷۷	واژه‌شناسی پژوهش «تحلیل محتوا»
۷۷	مبانی فلسفی روش پژوهش «تحلیل محتوا»
۷۷	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «تحلیل محتوا»
۷۹	معرفی روش پژوهش «تحلیل محتوا»
۸۶	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «تحلیل محتوا»
۹۵	انتقادات وارده به روش پژوهش «تحلیل محتوا»
۹۵	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «تحلیل محتوا»
۹۶	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «تحلیل محتوا»
۱۰۱	فصل چهارم - روش پژوهش «تحلیل نشانه‌شناسی»
۱۰۳	مقدمه
۱۰۳	واژه‌شناسی پژوهش «تحلیل نشانه‌شناسی»
۱۰۴	مبانی فلسفی روش پژوهش «تحلیل نشانه‌شناسی»
۱۰۴	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «تحلیل نشانه‌شناسی»
۱۰۶	معرفی روش پژوهش «تحلیل نشانه‌شناسی»
۱۱۴	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «تحلیل نشانه‌شناسی»
۱۱۷	انتقادات وارده به روش پژوهش «تحلیل نشانه‌شناسی»
۱۱۷	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «تحلیل نشانه‌شناسی»
۱۱۸	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «تحلیل نشانه‌شناسی»
۱۲۷	فصل پنجم - روش پژوهش «تحلیل گفتمان»
۱۲۹	مقدمه
۱۲۹	واژه‌شناسی پژوهش «تحلیل گفتمان»
۱۳۰	مبانی فلسفی روش پژوهش «تحلیل گفتمان»
۱۳۰	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «تحلیل گفتمان»
۱۳۳	معرفی روش پژوهش «تحلیل گفتمان»
۱۳۹	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «تحلیل گفتمان»
۱۴۰	انتقادات وارده به روش پژوهش «تحلیل گفتمان»
۱۴۰	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «تحلیل گفتمان»
۱۴۱	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «تحلیل گفتمان»
۱۴۹	فصل ششم - روش پژوهش «تحلیل روایت»
۱۵۱	مقدمه
۱۵۱	واژه‌شناسی پژوهش «تحلیل روایت»
۱۵۱	مبانی فلسفی روش پژوهش «تحلیل روایت»
۱۵۲	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «تحلیل روایت»
۱۵۳	معرفی روش پژوهش «تحلیل روایت»
۱۵۷	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «تحلیل روایت»
۱۹۹	انتقادات وارده به روش پژوهش «تحلیل روایت»
۱۹۹	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «تحلیل روایت»
۲۰۰	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «تحلیل روایت»

۱۷۱	فصل هفتم - روش پژوهش «پدیدارشناسی»
۱۷۳	مقدمه
۱۷۳	واژه‌شناسی «پژوهش پدیدارشناسی»
۱۷۳	مبانی فلسفی روش پژوهش «پدیدارشناسی»
۱۷۴	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «پدیدارشناسی»
۱۷۶	معرفی روش پژوهش «پدیدارشناسی»
۱۸۱	مراحل انجام پژوهش با استفاده از «پدیدارشناسی»
۱۸۶	انتقادات وارده به روش پژوهش «پدیدارشناسی»
۱۸۶	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «پدیدارشناسی»
۱۸۷	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «پدیدارشناسی»
۱۹۵	فصل هشتم - روش پژوهش «گراندد تئوری»
۱۹۷	مقدمه
۱۹۷	واژه‌شناسی «پژوهش گراندد تئوری»
۱۹۷	مبانی فلسفی روش پژوهش «گراندد تئوری»
۱۹۸	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «گراندد تئوری»
۲۰۰	معرفی روش پژوهش «گراندد تئوری»
۲۱۰	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش پژوهش «گراندد تئوری»
۲۲۰	انتقادات وارده به روش پژوهش «گراندد تئوری»
۲۲۰	نمونه عناوین مناسب جهت پژوهش با روش «گراندد تئوری»
۲۲۱	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «گراندد تئوری»
۲۲۹	فصل نهم - روش پژوهش «رضی»
۲۳۱	مقدمه
۲۳۱	واژه‌شناسی «پژوهش رضی»
۲۳۱	مبانی فلسفی روش پژوهش «رضی»
۲۳۲	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «رضی»
۲۳۲	معرفی روش پژوهش «رضی»
۲۳۸	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «رضی»
۲۴۵	انتقادات وارده به روش پژوهش «رضی»
۲۴۵	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «رضی»
۲۴۶	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «رضی»
۲۵۳	فصل دهم - روش پژوهش «مردم‌نگاری»
۲۵۵	مقدمه
۲۵۵	واژه‌شناسی «پژوهش مردم‌نگاری»
۲۵۵	مبانی فلسفی روش پژوهش «مردم‌نگاری»
۲۵۶	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «مردم‌نگاری»
۲۵۸	معرفی روش پژوهش «مردم‌نگاری»
۲۶۵	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «مردم‌نگاری»
۲۷۲	انتقادات وارده به روش پژوهش «مردم‌نگاری»
۲۷۲	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «مردم‌نگاری»
۲۷۳	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «مردم‌نگاری»
۲۸۳	فصل یازدهم - روش پژوهش «تبارشناسی»
۲۸۵	مقدمه
۲۸۵	واژه‌شناسی «پژوهش تبارشناسی»
۲۸۵	مبانی فلسفی روش پژوهش «تبارشناسی»
۲۸۷	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «تبارشناسی»
۲۸۸	معرفی روش پژوهش «تبارشناسی»
۲۹۲	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «تبارشناسی»
۲۹۴	انتقادات وارده به روش پژوهش «تبارشناسی»
۲۹۴	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «تبارشناسی»
۲۹۵	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «تبارشناسی»
۳۰۵	فصل دوازدهم - روش پژوهش «مطالعه‌ی موردی»
۳۰۷	مقدمه
۳۰۷	واژه‌شناسی «پژوهش مطالعه‌ی موردی»
۳۰۷	مبانی فلسفی روش پژوهش «مطالعه‌ی موردی»
۳۰۸	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «مطالعه‌ی موردی»
۳۰۹	معرفی روش پژوهش «مطالعه‌ی موردی»
۳۱۴	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «مطالعه‌ی موردی»
۳۱۷	انتقادات وارده به روش پژوهش «مطالعه‌ی موردی»
۳۱۷	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «مطالعه‌ی موردی»
۳۱۸	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «مطالعه‌ی موردی»
۳۲۹	فصل سیزدهم - روش پژوهش «اقدام‌پژوهی»
۳۳۱	مقدمه
۳۳۱	واژه‌شناسی «پژوهش اقدام‌پژوهی»
۳۳۱	مبانی فلسفی روش پژوهش «اقدام‌پژوهی»
۳۳۲	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «اقدام‌پژوهی»

۳۳۲	معرفی روش پژوهش «انجام پژوهش»
۳۳۷	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «انجام پژوهش»
۳۴۴	انتقادات وارده به روش پژوهش «انجام پژوهش»
۳۴۵	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «انجام پژوهش»
۳۴۵	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «انجام پژوهش»
۳۵۳	فصل چهاردهم - روش پژوهش «تطبیقی»
۳۵۵	مقدمه
۳۵۵	واژه‌شناسی «پژوهش تطبیقی»
۳۵۵	مبانی فلسفی روش پژوهش «تطبیقی»
۳۵۶	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «تطبیقی»
۳۵۸	معرفی روش پژوهش «تطبیقی»
۳۷۰	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «تطبیقی»
۳۷۴	انتقادات وارده به روش پژوهش «تطبیقی»
۳۷۴	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «تطبیقی»
۳۷۵	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «تطبیقی»
۳۸۵	فصل پانزدهم - روش پژوهش «واسازی»
۳۸۷	مقدمه
۳۸۸	واژه‌شناسی «پژوهش واسازی»
۳۸۸	مبانی فلسفی روش پژوهش «واسازی»
۳۸۹	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «واسازی»
۳۸۹	معرفی روش پژوهش «واسازی»
۳۹۳	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «واسازی»
۳۹۵	انتقادات وارده به روش پژوهش «واسازی»
۳۹۵	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «واسازی»
۳۹۶	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «واسازی»
۴۰۵	فصل شانزدهم - روش پژوهش «همینیم»
۴۰۷	مقدمه
۴۰۷	واژه‌شناسی «پژوهش همینیم»
۴۰۸	مبانی فلسفی روش پژوهش «همینیم»
۴۰۸	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «همینیم»
۴۱۰	معرفی روش پژوهش «همینیم»
۴۱۴	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «همینیم»
۴۱۷	انتقادات وارده به روش پژوهش «همینیم»
۴۱۷	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «همینیم»
۴۱۸	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «همینیم»
	بخش دوم - روش پژوهش ترکیبی
۴۳۱	فصل هفدهم - روش پژوهش «آمیخته»
۴۳۳	مقدمه
۴۳۳	واژه‌شناسی «پژوهش آمیخته»
۴۳۳	مبانی فلسفی روش پژوهش «آمیخته»
۴۳۵	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «آمیخته»
۴۳۶	معرفی روش پژوهش «آمیخته»
۴۳۹	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «آمیخته»
۴۶۰	انتقادات وارده به روش پژوهش «آمیخته»
۴۶۰	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «آمیخته»
۴۶۱	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «آمیخته»
۴۶۷	فصل هجدهم - روش پژوهش «کیو»
۴۶۹	مقدمه
۴۶۹	واژه‌شناسی «پژوهش کیو»
۴۶۹	مبانی فلسفی روش پژوهش «کیو»
۴۷۰	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «کیو»
۴۷۱	معرفی روش پژوهش «کیو»
۴۷۴	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «کیو»
۴۸۵	انتقادات وارده به روش پژوهش «کیو»
۴۸۵	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «کیو»
۴۸۶	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «کیو»
۴۹۳	فصل نوزدهم - روش پژوهش «فراتحلیل»
۴۹۵	مقدمه
۴۹۵	واژه‌شناسی «پژوهش فراتحلیل»
۴۹۵	مبانی فلسفی روش پژوهش «فراتحلیل»
۴۹۶	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «فراتحلیل»
۴۹۷	معرفی روش پژوهش «فراتحلیل»
۵۰۱	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «فراتحلیل»
۵۰۹	انتقادات وارده به روش پژوهش «فراتحلیل»
۵۰۹	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «فراتحلیل»

۵۱۰	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «فراتحلیل»
۵۱۹	فصل بیستم - روش پژوهش «مدلسازی»
۵۲۱	مقدمه
۵۲۱	واژه‌شناسی «پژوهش مدلسازی»
۵۲۶	مبانی فلسفی روش پژوهش «مدلسازی»
۵۲۶	تاریخچه‌ی پیدایش و روند تکامل روش «مدلسازی»
۵۳۲	معرفی روش پژوهش «مدلسازی»
۵۳۸	مراحل انجام پژوهش با استفاده از روش «مدلسازی»
۵۳۳	تفاوت‌ها و ارده به روش پژوهش «مدلسازی»
۵۳۳	نمونه عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش «مدلسازی»
۵۳۶	نمونه پژوهش انجام‌شده با استفاده از روش «مدلسازی»
۵۳۹	بخش سوم - پیوست

فهرست شکل‌ها

۲۰	شکل (۱-۱) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش‌های پژوهش کیفی
۲۲	شکل (۲-۱) - استنادال استقرایی و قیاسی
۲۳	شکل (۳-۱) - استقراء و قیاس در تعامل با نظریه‌سازی و نظریه‌آزمایی
۲۴	شکل (۴-۱) - تشبیه قیاسی
۲۵	شکل (۵-۱) - ویژگی‌های روشی بودن برابند پژوهش کیفی
۲۶	شکل (۶-۱) - مراحل انجام پژوهش کیفی
۳۰	شکل (۷-۱) - انواع نمونه‌های جری غیراحتمالی
۴۱	شکل (۸-۱) - انواع مساحه‌های باواسطه
۵۲	شکل (۱-۲) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش‌های تحلیل مضمون
۵۵	شکل (۲-۲) - انواع مضمون
۵۶	شکل (۳-۲) - مراحل انجام پژوهش تحلیل مضمون
۶۲	شکل (۴-۲) - شبکه مضامین رفتار خادمان، همراه با مراحل تحلیل مضمون (ره)
۷۸	شکل (۱-۳) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش تحلیل محتوا
۸۲	شکل (۲-۳) - فنون تحلیل محتوا
۸۳	شکل (۳-۳) - مفاهیم تحلیل محتوای کیفی
۸۵	شکل (۴-۳) - مراحل انجام پژوهش تحلیل محتوا
۸۶	شکل (۵-۳) - مراحل تحلیل محتوای کمی
۸۶	شکل (۶-۳) - مراحل تحلیل محتوای کیفی
۹۴	شکل (۷-۳) - انواع اعتبار در تحلیل محتوا
۱۰۵	شکل (۱-۴) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش تحلیل نشانه‌شناسی
۱۰۷	شکل (۲-۴) - نقش رابطه در خلق معنی از شیء و تولد نشانه
۱۰۸	شکل (۳-۴) - تجزیه و تحلیل معنی به‌عنوان نظامی از تقابل‌ها
۱۱۳	شکل (۴-۴) - مراحل انجام پژوهش تحلیل نشانه‌شناسی
۱۱۷	شکل (۵-۴) - چرخه‌ی پیشنهادی تفسیر داده‌های کیفی نشانه‌شناسی آسارگر
۱۲۲	شکل (۶-۴) - مربع نشانه‌شناسی برای ارتباط/گست
۱۲۴	شکل (۷-۴) - مسیر پویای اعتماد در صنعت خرده‌فروشان بزرگ
۱۳۱	شکل (۱-۵) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش تحلیل گفتمان
۱۳۳	شکل (۲-۵) - رویکرد ون دایک به تحلیل گفتمان
۱۳۷	شکل (۳-۵) - تفاوت تحلیل گفتمان سنی و انتقادی
۱۳۸	شکل (۴-۵) - مراحل انجام پژوهش تحلیل گفتمان
۱۴۴	شکل (۵-۵) - دسته‌بندی رهگفت‌های ارتباطی به‌دست آمده از تحلیل پیکره
۱۵۲	شکل (۱-۶) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پژوهش تحلیل روایت
۱۵۶	شکل (۲-۶) - مراحل انجام پژوهش تحلیل روایت
۱۷۵	شکل (۱-۷) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پدیدارشناسی
۱۸۰	شکل (۲-۷) - مراحل انجام پژوهش پدیدارشناسی
۱۹۳	شکل (۳-۷) - هماهنگ کردن مسئولیت‌ها از طریق قدرت بخشیدن و مسئولیت دادن به پزشکان زن به عنوان فاکتور میثقی
۱۹۹	شکل (۱-۸) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پژوهش گراند تئوری
۱۹۹	شکل (۲-۸) - تأثیر نظریه‌ها و رویکردهای پژوهشی قبل از سال ۱۹۶۰ بر تئوریهای گلایزر و اشترولس
۲۰۴	شکل (۳-۸) - عناصر گراند تئوری
۲۰۴	شکل (۴-۸) - روند پیدایش تئوری از داده‌ها در روش گراند تئوری
۲۰۹	شکل (۵-۸) - مراحل انجام پژوهش گراند تئوری
۲۱۹	شکل (۶-۸) - مراحل گراند تئوری و خروجی هر مرحله
۲۲۳	شکل (۷-۸) - پیدایش موانع گروه برای تحول چابک از مفاهیم زیربنایی
۲۲۸	شکل (۸-۸) - نحوه‌ی پیدایش تئوری و ویژگی‌های آن
۲۳۳	شکل (۱-۹) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پژوهش تاریخی
۲۳۵	شکل (۲-۹) - اصول پژوهش تاریخی

۳۳۷	شکل (۳-۹) - مراحل انجام پژوهش تاریخی
۳۵۷	شکل (۱-۱۰) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پژوهش مردم‌نگاری
۳۵۸	شکل (۲-۱۰) - تعامل پژوهشگر با عرصه‌ی مردم‌نگاری با دید کل‌نگری
۳۶۳	شکل (۳-۱۰) - فرایند مطالعات تاریخی و جایگاه مردم‌نگاری و مردم‌شناسی
۳۶۴	شکل (۴-۱۰) - مراحل انجام پژوهش مردم‌نگاری
۳۶۴	شکل (۵-۱۰) - اصل تنوع در فرهنگ غذای ژاپنی
۳۸۸	شکل (۱-۱۱) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پژوهش تبارشناسی
۳۹۱	شکل (۲-۱۱) - مراحل انجام پژوهش تبارشناسی
۳۰۸	شکل (۱-۱۲) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش مطالعه‌ی موردی
۳۱۳	شکل (۲-۱۲) - مراحل انجام پژوهش مطالعه‌ی موردی
۳۳۴	شکل (۳-۱۲) - نقشه ذهنی معلمان: الگوی ترکیب پژوهش
۳۳۵	شکل (۴-۱۲) - نقشه ذهنی دانش‌آموزان: الگوی توسعه آزاد
۳۳۵	شکل (۵-۱۲) - نقشه ذهنی مشاهدکننده: الگوی روش‌های آموزش
۳۳۳	شکل (۱-۱۳) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پژوهش اقدام‌پژوهی
۳۳۴	شکل (۲-۱۳) - ویژگی‌های اقدام‌پژوهی
۳۳۶	شکل (۳-۱۳) - مراحل انجام پژوهش اقدام‌پژوهی
۳۵۸	شکل (۱-۱۴) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پژوهش تطبیقی
۳۶۹	شکل (۲-۱۴) - مراحل انجام پژوهش تطبیقی
۳۸۹	شکل (۱-۱۵) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پژوهش واسازی
۳۹۲	شکل (۲-۱۵) - مراحل انجام پژوهش واسازی
۴۰۹	شکل (۱-۱۶) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پژوهش فمینیسم
۴۱۰	شکل (۲-۱۶) - دیدگاه‌های فمینیسم: سوالات تاریخی
۴۱۳	شکل (۳-۱۶) - مراحل انجام پژوهش فمینیسم
۴۳۵	شکل (۱-۱۷) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پژوهش آمیخته
۴۳۶	شکل (۲-۱۷) - شاخص‌های ترکیب و اولویت‌ها: پژوهش آمیخته
۴۳۸	شکل (۳-۱۷) - مراحل انجام پژوهش آمیخته
۴۴۲	شکل (۴-۱۷) - انواع طرح پژوهش آمیخته بهم تنیده
۴۴۳	شکل (۵-۱۷) - مراحل انجام طرح آمیخته‌ی مثلث‌سازی یا پدید
۴۴۴	شکل (۶-۱۷) - انواع طرح پژوهش آمیخته جاسازی شد
۴۴۵	شکل (۷-۱۷) - مراحل انجام طرح آمیخته‌ی جاسازی شده
۴۴۶	شکل (۸-۱۷) - انواع طرح پژوهش آمیخته تشریحی
۴۴۷	شکل (۹-۱۷) - مراحل انجام طرح آمیخته تشریحی
۴۴۸	شکل (۱۰-۱۷) - انواع طرح پژوهش آمیخته اکتشافی
۴۴۹	شکل (۱۱-۱۷) - مراحل انجام طرح آمیخته‌ی اکتشافی
۴۵۰	شکل (۱۲-۱۷) - طرح آمیخته‌ی چارچوب تحول‌گرا
۴۵۱	شکل (۱۳-۱۷) - مراحل انجام طرح آمیخته‌ی چارچوب تحول‌گرا
۴۵۲	شکل (۱۴-۱۷) - طرح آمیخته‌ی چندروشی
۴۵۳	شکل (۱۵-۱۷) - مراحل انجام طرح آمیخته‌ی چندمرحله‌ای
۴۶۱	شکل (۱۶-۱۷) - طرح پژوهش نمونه‌ی درک کودکان بومی آمریکایی از مصرف میوه و سبزیجات
۴۶۶	شکل (۱۷-۱۷) - مدل مهارت رفتاری - انگیزه - اطلاعات بازنگری شده
۴۶۶	شکل (۱۸-۱۷) - مدل اصلی مهارت رفتاری - انگیزه - اطلاعات
۴۷۱	شکل (۱-۱۸) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش کیو
۴۷۳	شکل (۲-۱۸) - مراحل انجام پژوهش کیو
۴۷۷	شکل (۳-۱۸) - تعداد عبارات مناسب روش کیو
۴۷۸	شکل (۴-۱۸) - نمونه‌ای از نمودار کیو با توزیع شبه‌نرمال
۴۷۹	شکل (۵-۱۸) - برخی از شکل‌های مختلف توزیع کارت‌های کیو در توزیع اختیاری
۴۸۱	شکل (۶-۱۸) - ویژگی‌های منحنی نرمال
۴۸۷	شکل (۷-۱۸) - چارچوب دمیت و همکاران
۴۸۹	شکل (۸-۱۸) - نمودار کیو
۴۹۷	شکل (۱-۱۹) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش فراتحلیل
۴۹۷	شکل (۲-۱۹) - اجزای فرامطالعه
۵۰۰	شکل (۳-۱۹) - مراحل انجام پژوهش کیفی
۵۱۳	شکل (۴-۱۹) - تعدیل‌کننده‌های پژوهش
۵۲۲	شکل (۱-۲۰) - تلخیصی از پیوستار تاریخی روش پژوهش مثلث‌سازی
۵۲۴	شکل (۲-۲۰) - (رکان مدل)
۵۲۵	شکل (۳-۲۰) - ارتباط چارچوب و مدل
۵۲۶	شکل (۴-۲۰) - سطوح چارچوب، تئوری و مدل
۵۲۷	شکل (۵-۲۰) - مراحل انجام پژوهش مثلث‌سازی
۵۳۷	شکل (۶-۲۰) - مدل محیط زیست (جمعیت باقرقره)

فهرست جداول

جلول (۱-۱) - انواع پارادایم بر اساس ارکان آن در یک نگاه	۱۹
جلول (۲-۱) - مقایسه پژوهش های کمی و کیفی	۲۱
جلول (۳-۱) - انواع تحلیل های کیفی	۴۲
جلول (۴-۱) - تایید تحلیل داده های کیفی	۴۶
جلول (۱-۲) - توزیع آماری مشارکت کنندگان	۳۷
جلول (۲-۲) - تم های اصلی شناسایی شده برای «معلم خوب»	۳۸
جلول (۳-۲) - تم های فرعی شناسایی شده مربوط به تم اصلی «ویژگی های فردی مثبت معلم»	۳۸
جلول (۴-۲) - تم های فرعی شناسایی شده مربوط به تم اصلی «کیفیت مناسب رابطه بین معلم و دانش آموزان»	۳۹
جلول (۵-۲) - تم های فرعی شناسایی شده مربوط به تم اصلی «مهارت در ارائه کارآمد آموزش»	۷۰
جلول (۱-۳) - تم های اصلی شناسایی شده برای «معلم بد»	۷۰
جلول (۲-۳) - تم های فرعی شناسایی شده مربوط به تم اصلی «ویژگی های منفی فردی معلم»	۷۱
جلول (۳-۳) - تم های فرعی شناسایی شده مربوط به تم اصلی «کیفیت نامناسب رابطه بین معلم و دانش آموزان»	۷۱
جلول (۴-۳) - تم های فرعی شناسایی شده مربوط به تم اصلی «عدم مهارت در ارائه کارآمد آموزش»	۷۲
جلول (۱-۳) - تعاریف مختلف تحلیل محتوا	۸۰
جلول (۲-۳) - کاربرد تحلیل محتوا	۸۴
جلول (۳-۳) - موضوعات، چنگل، درصد آنها در رسانه های چاپی	۹۴
جلول (۱-۴) - استفاده از برخی نشانه ها توسط آسایرگر	۱۰۷
جلول (۲-۴) - ردهای، خنثار گفتار، ارتباط/گست	۱۲۲
جلول (۱-۵) - مفاهیم اصلی تحلیل گفتار	۱۳۴
جلول (۲-۵) - مشخصات توصیفی و سبک های زبانی گفتار سازمانی	۱۴۴
جلول (۱-۶) - نقل قول های روایت دستورهای اصلی	۱۶۴
جلول (۲-۶) - نقل قول های روایت دستورهای طمع زننده به میثایان	۱۶۶
جلول (۳-۶) - نقل قول های روایت بی بی معانی	۱۶۷
جلول (۴-۶) - نقل قول های روایت دستورهای عادی	۱۶۹
جلول (۵-۶) - خلاصه ای از نتیجه گیری تحلیل ابیات شش آموز	۱۷۰
جلول (۱-۷) - اطلاعات جمعیت شناختی مشارکت کنندگان	۱۸۷
جلول (۲-۷) - مقوله «مسئولیت» و تم های اصلی و فرعی	۱۸۸
جلول (۳-۷) - تم های فرعی و مصداق های تم اصلی «فناوری مسئولیت»	۱۸۹
جلول (۴-۷) - تم های فرعی و مصداق های تم اصلی «دلایل مسئولیت»	۱۸۹
جلول (۵-۷) - تم های فرعی و مصداق های تم اصلی «پیامدهای مسئولیت»	۱۹۰
جلول (۶-۷) - مقوله «فناوری سازی» و تم های اصلی و فرعی آن	۱۹۱
جلول (۷-۷) - تم های فرعی و مصداق های تم اصلی «کار خوشایند»	۱۹۱
جلول (۸-۷) - تم های فرعی و مصداق های تم اصلی «دیدگاه مثبت در مورد خود»	۱۹۱
جلول (۹-۷) - تم های فرعی و مصداق های تم اصلی «برنامه ریزی خانه و خنثار»	۱۹۲
جلول (۱۰-۷) - تم های فرعی و مصداق های تم اصلی «کمک»	۱۹۲
جلول (۱۱-۷) - تم های فرعی و مصداق های تم اصلی «شناخت مافوق ها»	۱۹۳
جلول (۱۲-۷) - تم های فرعی و مصداق های تم اصلی «تشریح در تخصص سبکی»	۱۹۳
جلول (۱۳-۷) - نتایج تحلیل کیفی: مقوله ها	۱۹۴
جلول (۱-۸) - مقایسه دو رویکرد گلیز و لشرولوس	۲۰۶
جلول (۲-۸) - مفاهیم گراندد تئوری	۲۱۳
جلول (۳-۸) - مصادیق مانع «مقاومت در برابر تغییر»	۲۳۴
جلول (۴-۸) - مصادیق مانع «فقدان دانش کافی»	۲۳۴
جلول (۵-۸) - مصادیق مانع «موضوعات فرهنگی»	۲۳۴
جلول (۶-۸) - مصادیق مانع «ذهنیت غلط»	۲۳۵
جلول (۷-۸) - مصادیق مانع «فقدان همکاری مؤثر»	۲۳۵
جلول (۸-۸) - مصادیق ادراک «هشتاق ولی گمراه شده»	۲۳۶
جلول (۹-۸) - مصادیق ادراک «نگران بودن درباره ی تحول»	۲۳۷
جلول (۱۰-۸) - مصادیق ادراک «عدم اعتقاد به تغییر»	۲۳۷
جلول (۱۱-۸) - مصادیق ادراک «غیرمقاومت برای تغییر»	۲۳۷
جلول (۱۲-۸) - مصادیق ادراک «انتظارات غیرواقع گرایانه درباره روش های تحول چابک»	۲۳۸
جلول (۱-۹) - مقالات دهه ی اول (۱۹۶۵ تا ۱۹۷۴)	۲۴۷
جلول (۲-۹) - مقالات دهه ی دوم (۱۹۷۵ تا ۱۹۸۴)	۲۴۷
جلول (۳-۹) - مقالات دهه ی سوم (۱۹۸۵ تا ۱۹۹۴ میلادی)	۲۴۸
جلول (۴-۹) - مقالات دهه ی چهارم (۱۹۹۵ تا ۲۰۰۴ میلادی)	۲۴۹
جلول (۵-۹) - مقالات دهه ی پنجم (۲۰۰۵ تا ۲۰۱۴ میلادی)	۲۴۹
جلول (۶-۹) - مقالات منتشر شده در زمینه ی موضوعی و در طی ۵ دهه	۲۴۹
جلول (۷-۹) - درصد مقالات منتشره شده در هر موضوع در هر دهه	۲۵۰
جلول (۸-۹) - درصد مقالات منتشره شده در هر موضوع در هر دهه	۲۵۰
جلول (۱-۱۰) - دستگاه حافظه ای یادآور هایمز	۲۶۱

جلول (۱۱-۱)	فرضیه‌های موجود، دیدگاه‌های دانشمندان مسلمان و اقوال طرح شده از جانب مستشرقان	۲۹۷
جلول (۱۱-۲)	سیر تحولات ریشه‌ی «فقطه» از عصر باستان تا زبان عربی	۳۰۱
جلول (۱۲-۱)	اجزای شاخص‌های اصلی آموزش مبتنی بر ابر	۳۱۹
جلول (۱۲-۲)	تفاوت آموزش مبتنی بر ابر با «آموزش کلاسی منظم» در هفت دوره‌ی درسی	۳۲۱
جلول (۱۳-۱)	تأثیر نمایندگان طراحی	۳۴۶
جلول (۱۳-۲)	پایلهای جلسات تیم	۳۴۶
جلول (۱۳-۳)	پایلهای آنالیز موضوعی و تأثیرات بر طراحی	۳۴۷
جلول (۱۳-۴)	آبشهای بررسی USE	۳۴۹
جلول (۱۳-۵)	موضوعات مهم تئوریک My Health Impact @ بین اسپتامبر ۱ و می ۲۰۱۳	۳۵۰
جلول (۱۳-۶)	دروس مهم از پژوهش عمل‌نگر	۳۵۲
جلول (۱۴-۱)	جلول فرضی صحت برای اعتصاب کارگران	۳۵۹
جلول (۱۴-۲)	ترکیبات معنادر عبارات	۳۶۱
جلول (۱۴-۳)	ترکیبات کاهشی	۳۶۱
جلول (۱۴-۴)	ارزش فرضی با سه شرط علی	۳۶۲
جلول (۱۴-۵)	جلول ارزش فرضی با سه شرط علی	۳۶۲
جلول (۱۴-۶)	نگارهای استاندارد اصلی	۳۶۳
جلول (۱۴-۷)	رابطه‌ی بین گستره و حجم موارد متغیرها در روش تطبیقی	۳۶۱
جلول (۱۴-۸)	ساختار پرسشنامه	۳۶۵
جلول (۱۴-۹)	مقایسه «طرات» ایران دو شبکه‌ی اجتماعی «فیس‌بوک» و «کاکائوستوری»	۳۶۶
جلول (۱۴-۱۰)	مقایسه «طرات» ایران دو شبکه‌ی اجتماعی «فیس‌بوک» و «کاکائوستوری»	۳۶۷
جلول (۱۴-۱۱)	نوع توزیع دوستان کاربران اصلی «کاکائوستوری» و «فیس‌بوک» (در هر SNS)	۳۶۷
جلول (۱۴-۱۲)	محتوای ارسال کاربران اصلی «کاکائوستوری» و «فیس‌بوک» در هر SNS	۳۶۸
جلول (۱۴-۱۳)	حد و مقدار شرکت ایران در شبکه‌های SNS	۳۶۸
جلول (۱۴-۱۴)	آنالیز فاکتورهای انگیزشی کاربران اصلی «کاکائوستوری»	۳۶۹
جلول (۱۴-۱۵)	آنالیز فاکتورهای انگیزشی کاربران اصلی «کاکائوستوری»	۳۸۰
جلول (۱۴-۱۶)	نتایج انتخاب شبکه‌های اجتماعی توسط کاربران	۳۸۱
جلول (۱۴-۱۷)	تحلیل‌های رگرسیونی در مورد دو گروه کاربران	۳۸۲
جلول (۱۴-۱۸)	تحلیل‌های رگرسیونی در مورد دو گروه کاربران	۳۸۲
جلول (۱۵-۱)	تعاریف ارائه شده از بازخورد	۳۹۸
جلول (۱۵-۲)	عوامل، گویه‌ها در هر بار عالی و آمار توصیفی هر عامل برای بازخورد مثبت	۳۹۹
جلول (۱۵-۳)	عوامل، گویه‌ها در هر بار عالی و آمار توصیفی هر عامل برای بازخورد منفی	۴۰۰
جلول (۱۵-۴)	عوامل، گویه‌ها در هر بار عالی و آمار توصیفی هر عامل برای شرایط بازخورد سازنده	۴۰۱
جلول (۱۶-۱)	کندها و تمهای شناسایی شده توسط کدگذاران	۴۱۹
جلول (۱۶-۲)	کندهای باز شناسایی شده و نقل قول‌ها	۴۲۰
جلول (۱۶-۳)	کندهای تلفیقی و تمهای ترکیب شده توسط کدگذاران A و B و کدگذار مستقل	۴۲۱
جلول (۱۶-۴)	اشاره‌ها به تأثیرات متعدد مسئولیت در برابری جنسیتی در مصاحبه‌ها	۴۲۲
جلول (۱۷-۱)	انواع پارادایم‌های پژوهشی	۴۳۵
جلول (۱۷-۲)	ویژگی‌های انواع طرح پژوهش آمیخته	۴۵۴
جلول (۱۷-۳)	یافته‌های پژوهش آمیخته در خصوص مصرف میوه و سبزیجات کودکان بومی آمریکایی	۴۶۳
جلول (۱۸-۱)	دسته‌های موضوعی گزاره‌های کیه	۴۸۷
جلول (۱۸-۲)	گزاره‌های کیه	۴۸۷
جلول (۱۸-۳)	شرکت کنندگان و درجه ارتباط با ضریب (F1)	۴۹۰
جلول (۱۸-۴)	شرکت کنندگان و درجه ارتباط با ضریب (F2)	۴۹۰
جلول (۱۸-۵)	مخلوش کنندها (بارگذاری عملی بر بیش از یک ضریب)	۴۹۰
جلول (۱۸-۶)	نابارگذاریها (بدون بارگذاری عملی بر یکی از یک ضرایب)	۴۹۰
جلول (۱۹-۱)	نمونه‌ای از کاربرد فراتحلیلی	۵۰۴
جلول (۱۹-۲)	فرمول اندازه اثر	۵۰۵
جلول (۱۹-۳)	انواع شاخص‌های اندازه اثر	۵۰۶
جلول (۱۹-۴)	انواع آزمون‌های ترکیب احتمالات	۵۰۶
جلول (۱۹-۵)	آزمون تصادفی فراتحلیلی اختلاف سیاه‌پوستان و سفیدپوستان در رضایت شغلی	۵۱۴
جلول (۱۹-۶)	آنالیز تعدیل‌کننده‌ی طبقه‌ای تفاوت رضایت شغلی سیاه‌پوستان و سفیدپوستان	۵۱۵
جلول (۲۰-۱)	گونه‌شناسی مدل‌ها	۵۳۰
جلول (ب-۱)	نرم‌افزارهای تجزیه و تحلیل محتوا	۵۴۴
جلول (ب-۲)	کارکردهای نرم‌افزارهای تجزیه و تحلیل محتوا	۵۴۵

فهرست نمودارها

نمودار (۱-۳)	رخدادهای گزارش شده در رسانه‌ی چاپی	۹۸
نمودار (۲-۳)	جهت رخدادهای گزارش شده در رسانه‌ی چاپی	۹۹
نمودار (۳-۳)	مقدمات مدعی در مباحثات جنگل در رسانه‌ی چاپی یگلاشد	۹۹
نمودار (۱-۹)	روند مقالات	۲۴۶

«به نام خدا»

«از محقق تا مقصد فرق هاست

کاین چو داود است و آن دیگر صداست»

(مولانا)

پیش گفتار

از زمان دیرین تا عصر پسین و با گذر بشر از هزاره‌های متعدد و سده‌های حادثه‌خیز علمی و تاریخی و همراه با گذاشتن بشر به دوران پس‌پاسامدرن امروزی و عبور از ادوار مختلف نمادیک، ارباب رعیتی، عصر کشاورزی، فنودالیه، دوران کلاسیک، مدرن سپس عصر مجازی و دنیای انفجارهای گوناگون علمی و پژوهشی، در حال حاضر و در دهی دوم هزاره‌ی سوم که می‌رود تا به دهی سوم ختم گردد، دستاوردهای علمی، صنعتی، پژوهشی و آینده‌پژوهی، وادی «علم» و «جوش» را چنان جایگاه و پایگاهی بخشیده است که شاید جزو ده واژه‌ی مقدس عصر امروزین تلقی گردد. در این مسیر و دوران‌ها همواره دو روش مطمح نظر پژوهشگران بوده است که البته گاه با تضعیف یکی و تقویت دیگری، طم مسیر شده است؛ یعنی روش‌های پژوهش کمی و روش‌های پژوهش کیفی. اگر «دیرینه‌جویی» کنیم می‌بینیم که در دیرباز و حتی در دوره‌ای قبل از ادیان، «پارادایم غالب پژوهش» روش کیفی بود که از طریق تجارب شخصی، مشاهده، شهود، مصاحبه، تحلیل فردی، غور و تفحص، احساس برانگیخته، تقارن ذهنی، تراوشات فکری و ... مورد استفاده، استناد و مراجعه قرار می‌گرفته است.

لذا جنبش آغازین پژوهش به زعم ما، جنبش کنش بود و این رویکرد با همه‌ی «ابتدایی‌وارگی» و «سهل و سمح بودن» خود تا رنسانس و رستاخیز علمی غرب، رجه غالب بوده و پژوهش‌ها را قالب می‌زد. پارادایم پژوهش کمی، دومین روش‌شناسی پژوهش بود که با «تقدس فرسب» به میان آمد و «تجربه» را ملاک و مناط علم دانست و «مشاهده و تکرارپذیری» را اساس پژوهیدن قلمداد نمود و سپس، مولی وضع نمود که پیش از این مورد تأکید زعمای عرصه‌ی پژوهش نبود؛ ازجمله، خاصیت منع‌کنندگی علم، قابلیت انتقال، تجربه‌گرایی که البته دانشورانی فلسفه‌گر مانند پوپر این اصول را مجموعه‌ی «تجربه‌گرایی»، «منع‌کنندگی»، «قابلیت انتقال» و «ابطال‌پذیری» نام گذارند. سپس مرحله‌ی بعد یعنی آزمون فرضیه و سپس استدلالی و منطقی بودن علم و پویایی و پرمای در حال افزایش، تبعیت علم از درجه‌ی احتمال، امساک‌گری و جامعیت را کنار هم قرار دادند و ویژگی‌های «دانش» علم به معنای (Science) را به‌جای علم به معنای (Knowledge) قرار دادند و پژوهش‌های علمی را به گونه‌ای دیگر تعریف نمودند که: «علم در حقیقت وسیله‌ای است برای ایجاد سهولت در زندگی، چون مشکلات ما را حل می‌نماید ادبی طبیعت جدال می‌کند تا آن را به زیر سلطه‌اش درآورد و لذا برای روبروشدن با طبیعت، شناخت لازم است و این شناخت از راه تجربه و آزمایش حاصل می‌شود». لذا، اضافه کردند که «Science» آن دسته از دانستنی‌هایی است که به کمک تجربه‌ی حسی مستقیم حاصل می‌شود و دایره‌ی علم را به سمت پوزیتیویسم (اثبات‌گرایی) راندند و گفتند:

هر چیزی که درست بود، علم نیست؛ بلکه، هر چیزی که علم است، درست است.

یعنی؛ علم مقابل جهل نیست بلکه در مقابل تمام دانستنی‌هایی است که از طریق تجربه‌ی مستقیم کسب نشده است. این رویکرد باعث شد حوزه‌های علوم انسانی بعد از مقاومت‌های چندی کم‌کم عنان از دست داده و پژوهشگران حوزه‌ی علوم رفتاری و اجتماعی، شور و شوق زایدالوصفی از خود بروز دادند تا همانند دانشمندان علوم طبیعی و فنی و مهندسی، روش‌شناسی کمی را تجربه کنند و نظریات، آسیب‌ها، مسائل، مشکلات و کلیه‌ی دغدغه‌های خود را با قالب ریاضی، محاسبه، مقایسه، همبستگی و دیگر نمادهای آماری به تحلیل بنشینند و سپس تبیین و تفسیر نمایند؛ لذا موج دوم آغاز گشت و سال‌ها طول کشید تا ارباب علوم انسانی و رفتاری بر این کژ راهه، تأمل و درنگ کنند و

نارسایی‌ها و محدودیت‌های روش‌های کمی را احساس کنند، چرا؟

چون روش‌های کمی در بررسی همه‌ی ابعاد و زوایای ذهنی و روان‌انسانی و حقایق اجتماعی که دارای لایه‌های زیرین، پنهان و پیچیده است کافی و وافی نبود. به همین خاطر، مجدداً به سراغ روش‌های کیفی رجعت نمودند. این رجعت، کم هزینه نبود؛ چون، پژوهشگران کیفی در برابر حجمی پژوهشگران کمی قرار گرفتند و کیفی‌گرایان را کلی‌باف، بی‌منطق و ذهنی‌نمیدند که گرفتار شبکه‌ی عنکبوتی تفسیرهای ذهنی خویش شده‌اند.

پژوهشگران کیفی نیز، «کمی‌پرستان» را کور، عدد زده، دارای نگرهی مکانیکی به انسان، سطحی، قالبی و بدون ژرفا نامیدند که در «دام تصدیق» از راه ریاضی و آمار، گرفتار شده‌اند. این فاصله گرفتن، دعوا، تنش و کشمکش، مبارک بود چون منجر به آغاز موج سوم روش‌شناسی شد و این موج، در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم، موج «ثنوی پژوهش» یا رویکرد ترکیبی/ تلفیقی در روش‌شناسی نام گرفت. یعنی با ترکیب روش‌های کمی و کیفی، شناخت عمیق‌تر، ابعاد بیشتر و زوایای افزون‌تری مورد کاوش قرار گرفتند که حاصل آن تولد روش‌های پژوهش آمیخته بود. موج چهارم طی دهه‌های اخیر و خصوصاً بعد از خوابیدن خاکستر جنگ جهانی دوم و پا گذاشتن بشر به عصر فرامردن و تحولات سریع، رد و بین موج، موج کیفی‌گرایی عمیق با احترام به روش‌های کمی و تلفیقی بود. حاصل این موج مطرح شدن ده‌ها روش پژوهش کیفی بود که عامل نفوذ شگفت پژوهشگران حوزه‌ی علوم انسانی، رفتاری و اجتماعی به زوایای ذهنی انسان، شکر نظریات، باورها و پنداشته‌های اعماق اندیشه‌های انسانی بود. این رویکرد از سده‌ی بیستم به سده‌ی بیست و یکم پا گرفت و تنوعی پژوهشگران رفتاری و اجتماعی، دوباره به پارادایم پژوهش کیفی اقبال نمودند. اما یکی از مشکلاتی که پیش روی این بازگشت بود، تحولات سریع روش‌ها، انشقاق و انفکاک بین آغازگران آن و تکثیر تند روش‌های کیفی بود. مگر این‌که با ملاحظه‌ی این جوانب و با توجه به این که در اغلب این روش‌ها با موج عظیمی از تک‌نگاشت‌ها مواجه هستیم که در کام یک یا چند روش را مطرح کرده‌اند؛ لذا، با انجام مصاحبه‌های اکتشافی با خبرگان و حلقه‌ی اندیشگان به نتیجه رسیدیم که کتابی تألیف کنیم تا:

اولاً: تک‌نگاشت یا محدود در چند روش نباشد.

ثانیاً: دارای نظام و چارچوب مشخص و مدونی برای هر روش بوده دارای یک شناسنامه مشخص روشی باشد که به زعم خود، تأثیرگذارترین فرد در آن روش را فارغ از آغازگران و واضعان آن، معرفی نمائیم. لذا صاحب‌نظران معرفی شده در آغاز هر فصل، با توجه به تأثیرگذاری در روش بوده است نه آن‌که گری.

ثالثاً: هر روش، مبانی فلسفی و واژه‌شناسی خود را بر پیشانی داشته باشد و پس پرستار تاریخی- تحولی روش را تبیین و تشریح نمائیم.

رباعاً: ضمن معرفی روش، فرایند طراحی «پروتکل» پژوهش را در قالب یک نمودار تبیین و مراحل آن را ترسیم نمائیم. خامساً: مراحل انجام پژوهش را گام به گام و با شیوه‌ی «خودیار، خودگام، خودآموز» پیش ببریم. ششماً: سادساً: انتقادات وارده به هر روش را بیان نموده و نمونه‌ای از عناوین مناسب جهت انجام پژوهش با روش تحلیل منتخب را ارائه دهیم.

سابعاً: یک مثال گویا و ترجیحاً مربوط به دهه‌ی دوم هزاره سوم انتخاب، ترجمه، تلخیص و متناسب با روش مورد بحث در انتهای آن جایابی نمائیم، لذا تمام مثال‌ها مربوط به سال (۲۰۱۶) می‌باشند.

از آغاز تدوین، ترجمه، تألیف اثر و چارچوب‌بندی روش‌های مورد بحث، از صاحبان اندیشه و خرد، بهره‌ی وافی بردیم و مشورت کافی نمودیم؛ لذا برای این که هیچ اندیشمندی که یار و ناصر ما بوده است، از قلم قاصر ما به غفلت فراموش نشود، از همه‌ی این عزیزان، اساتید و نخبگان، کمال تشکر و سپاس را داریم.

مؤلفین

حسین خنیفر- ناهید مسلمی

«بسمه تعالی»

قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ (ع): لَا يَنْفَعُ اجْتِهَادٌ بَغَيْرِ تَحْقِيقٍ

«هر تلاشی که پژوهشگرانه نباشد، بهره‌ی چندانی ندارد»

(معجم غررالحکم ص ۲۴۹)

مقدمه

شناخت و تأکید بر فهم هر چه بیشتر، خاصیت خرد انسانی است، این حرص و ولع برای درک ناشناخته‌ها از آغاز حیات بشر همراه او بوده است و تا عصر معاصر و تطور و تحول امروزی در قالب روش، خود را نمایان می‌سازد خواه کمی باشد، کیفی و یا آمیخته. «فایربرند» از «اینشتین» نقل می‌کند که:

«شرایط خاصی و سببی و سببایی که رویکرد تجربی برای پژوهشگر پیش می‌آورند، به وی اجازه نمی‌دهند که خود را مجاز کند تا از طریق تبعیت از یک نظام معرفت‌شناسانه در ترسیم دنیای مفهومی خویش این چنین محدود شود، بنابراین او باید در مقابل معرفت‌شناسان ناممکن و کمی‌گرا، مانند فرصت‌شناسی بی‌احتیاط، ظاهر شود».

همان‌طوری که در پیش‌گفتار و معرفی اثر اشاره شد رویکرد چهارم پژوهش، در حقیقت دوران رجعت و نوعی رویکرد کیفی و احیای الگوها، روش و ملامتی آن می‌باشد و نوعی باز تولید روش‌های مکمل، موازی و نوین کیفی طی دهه‌های اخیر، خصوصاً در حوزه علوم سانی و بالخصوص در حوزه علوم رفتاری- اجتماعی بوده است. علم اساساً وحشی و بی‌وطن است و حتی بر سر اذعان دارند علم در بسیاری از جهات مستقل از ارزش‌ها پیش می‌رود. پژوهش عامل به تعویق انداختن قضاوت‌ها، آن‌اسی به طوری که ایده‌های جدید و حقایق پنهان بتوانند به تدریج تکامل یافته و هویدا یا تراوش نمایند.

در این اثر به خوشه‌ی مهمی از پژوهش‌های کیفی با اسلوب خاص و رویکرد متفاوت پرداخته‌ایم و برای هر کدام مراحل، مبانی و ویژگی‌های چارچوب‌مندی طراحی کرده‌ایم. قلمدان آلیف این اثر مبتنی بر طرح مهم‌ترین روش‌های پژوهش کیفی بوده است. نکته‌های مهمی در ابتدای مقدمه لازم به ذکر است و آن این که:

- مؤلفین نیک می‌دانند این اثر ممکن است ایرادات و یا غفلت‌هایی در طرح روش داشته باشد که البته دلیل آن نیز تکرر نظرات پیرامون هر روش توسط اندیشمندان مختلف است. لذا تلاش در جهت طرح امهات بحث، اشتراکات و نکات اصلی و طرح مشترکات نظری صاحب‌نظران پیرامون هر روش بوده است.

- برخی از این روش‌ها، به‌زعم برخی صاحب‌نظران، روش‌اند و برخی دیگر آن‌ها را روش‌های فلسفه یا استراتژی می‌نامند. تلاش ما بر مشترک‌ترین رویکرد در نام‌گذاری هر روش از دید تیزبین‌ترین و صاحب‌نظرترین پژوهشگران بوده است.

- در چیش روش‌ها نیز ممکن است نظرات برخی اربابان پژوهش با نظر ما متباعد و متفاوت باشد که لازم به ذکر است چیدمان ما خصوصاً در ۱۶ مبحث آغازین این اثر حاصل ماه‌ها فکر و رایزنی و بررسی محتوایی مستندات چند هزار صفحه‌ای روش‌هاست که ما را در نهایت به دسته‌بندی ارائه شده، واقف نمود.

- دسته‌بندی ۲ بخش اصلی این اثر، یعنی بخش روش‌های کیفی و بخش روش‌های ترکیبی نشأت گرفته از ماهیت این روش‌هاست که در یک جدول جامع در ادامه‌ی این مقدمه آورده شده‌اند.

- بسیاری از این روش‌ها که اطلاق کیفی بر آن‌ها رفته است دارای شباهت‌ها و تقارن‌هایی در موضوع، رویکرد، مراحل، ابزار، تحلیل و استنتاج هستند و این البته قاعده‌ی روش‌های کیفی است که در روش‌های کمی، کمتر مشاهده می‌شود. به‌طور مثال، برخی معتقدند روش «تحلیل مضمون» که خود پایه‌ی روش‌های پژوهش کیفی و تحلیل محتواست

شبیه روش‌های دیگر است و برخی دیگر از پژوهشگران تحلیل مضمون را روش نمی‌دانند بلکه ابزاری برای طرح سایر روش‌ها قلمداد می‌کنند. ما نیز این موضوع را قبول داریم اما به این دلیل آن را به عنوان روش مطرح کرده‌ایم که گاهی با تحلیل مضمون درصدد رسیدن به «تئوری» مانند «داده بنیاد» یا «جوهره» مانند «فئومولوژی» نیستیم و صرفاً استفاده از این روش در یک موضوعی به تجزیه و تحلیل و توصیف متن ختم می‌شود.

- در بسیاری از آثار موجود در بازار نشر داخلی و خارجی تک نگاشت‌های روش‌شناسی وجود دارد که صرفاً یک روش را با ادبیات غامض و پیچیده مطرح ساخته است که گاهی موجب سردرگمی برخی دانشجویان و خوانندگان می‌شود. لذا رویکرد ساده‌سازی و فرآیندمداری مباحث روش‌ها، مطمح نظر اصلی ما در تدوین این اثر بوده است.

- شاید برخی فرهیختگان و اربابان پژوهش درخصوص مراحل پیشنهادی و فرایند هر روش، دیدگاه و رویکرد متفاوتی داشته باشند که البته قابل تأمل و احترام است. چون اذعان داریم به تعداد پژوهشگران فرهیخته نقطه نظر داریم. البته قاعده‌ی روش‌های کیفی نیز همین است و در این روش‌ها، اختلاف نظر و دیدگاه بسی بیشتر از روش‌های کمی است.

یافته‌های مطالعات کیفی حاصل نگاه عمیق به حوزه‌ی مورد مطالعه است و در حقیقت پژوهش‌های کیفی فرصتی برای انجام پژوهش‌های «پژوهش مدار» است و این به معنی تبدیل پژوهشگر به یک «دانشمند عرصه‌ای» به جای «پژوهشگر پرسه‌ای» است؛ چون در بسیاری از پژوهش‌های غیرکیفی یا صرفاً کمی، پژوهشگر کنار داده‌ها حرکت می‌کند که اغلب توسط تیم‌ها، مختصات جمع آوری و توسط «نرم افزارها»، داده‌پردازی و گاهی دست‌کاری و داده‌سازی نیز می‌شوند و دارای «سواری‌های» ذاتی می‌باشند. اما در پژوهش‌های کیفی، پژوهشگر خود را ملزم به حرکت سایه‌به‌سایه با داده‌ها و اطلاعات دانش، خود را غرق و غوطه‌ور در محتواها می‌کند و حضور در عرصه را ترسیم می‌نماید.

توماس کوهن معتقد است که:

برای پیشرفت علمی و افزایش نظریه‌ها، نیازمند «فردانیت» هستیم و آن به معنی این است که به افراد آموزش داده شود تا به دنبال توسعه‌ی ایده‌های جدید و انتقال‌ناپذیر باشند که نیازمند ژرفا، کاوی و حضور مؤثر پژوهشگر هستند و تأکید می‌کند در بسیاری از پژوهش‌ها، پژوهشگران باید به تنهایی و فردگرا حرکت کنند. بر این اساس افزایش اطلاعات و رشد علمی، حاصل تلاش پژوهشی و زحمات پژوهشگران است. مضافاً اینکه، اطلاعاتی که به صورت فطری در نهاد ایشان به ودیعه گذاشته شده و آگاهی‌هایی که از طریق رؤیا و مانند آن در فرآیند یادگیری می‌شود از شمار دانش، به معنای جست و جو خارج است (خنیفر، ۱۳۸۷: ۳۲).

در حقیقت این سخن از این نکته پرده برمی‌دارد که برخی کوشش‌های جمعی و انتقال با «ساخت» اطلاعات و تصورات و نگرش‌های وسیع، سطحی و غیرژرف، به ارائه‌ی نظریه، ایده، علم محض و پیشرفت قطار دانش نمی‌انجامد؛ بلکه نوعی نشخوارگی سطحی ظواهر هستند و در قالب توصیف، توقف می‌نمایند.

مطالعات کیفی در حال حاضر و در جهان علمی به شکل فزاینده‌ای رو به رشد، تحول و تکثیر است. و جالب این که در برخی روش‌ها نیز شاهد زایش روش و رویکردهای نوین در بطن همان روش هستیم و این البته خاص روش‌های متطور علمی بالاخص در علوم انسانی و خاصه رویکردهای کیفی است که حاصل آن نظریه‌های مختلفی است که از این رشد فزاینده حاصل می‌شود و این‌جاست که منتقدین روش‌های کمی نیز قلم‌فرسایی می‌کنند که رفتار انسان بسیار پیچیده‌تر از آن است که مانند آزمایشگاه و «نظریه‌های رومیزی» با او برخورد کنیم. لذا توقف در تقلید از علوم طبیعی و «کمیت‌زدگی» و «آمار پرستی» و «نرم افزار شیفتگی» منجر به از دست دادن معنا می‌شود و این در حقیقت عامل دورشدن از فهم دقیق و توصیف چرا و چگونگی حقیقت بروز رفتارهای آدمی است که در دنیای سازمان‌ها و عصر پیچیده‌ی رفتارها به سر می‌برد. و روزبه‌روز این نیاز به ژرف‌نگری و کیفی‌محوری بیش از پیش احساس می‌شود.

جدول ذیل محتوای دسته‌بندی نگارندگان از روش‌های پژوهش مورد بحث در این اثر، در قالب پنج دسته‌ی مجزا است که تا کنون در آثار موجود، این تفکیک و خوشه‌سازی انجام نشده است و یا در برخی منابع روش‌ها را در یک خوشه (مانند تاریخی، زمینه‌بنیاد، مردم‌نگاری، پدید‌نگاری، اقدام‌پژوهی و مطالعه‌ی موردی، مونوگرافی، روش‌دلفی، روش کیو، روش اپرا، روش و فن گروه اسمی NGT) قرار داده و به سایر مفاهیم یا روش‌ها، شیوه‌های تحلیل اطلاق می‌نمایند؛ (مانند تحلیل گفتمان، تحلیل روایتی، تحلیل محتوا، تحلیل گفت و گو، تحلیل هرمنوتیک، پدیدارشناختی، ژانر، تحلیل مضمون، تحلیل نشانه‌شناختی، تحلیل موقعیتی، تحلیل پدیدارشناختی تفسیر (IPA) و تحلیل ساختارشنکی). و لیکن با مصاحبه‌ی خبرگان ارباب پژوهش، دسته‌بندی جلد نخست که پیش روی شماست، مورد انتخاب واقع شد.

عنوان روش و مبحث	خروجی و نتایج روش	هدف
کلیات کیفی پژوهی روش تحلیل مضمون روش تحلیل محتوا روش تحلیل گفتمان روش تحلیل روایت روش پدیدارشناسی روش پژوهش داده‌بنیاد	کلیات کیفی پژوهش روش‌شناختی و تلخیص متون غربالگری پیام‌ها و متون (سفر به روح جملات و جهان) بررسی (دال‌ها) در متن برای درک معانی تجزیه و تحلیل زبان در کاربرد نهفته توصیف از دل تجارب زیسته جوهره‌یابی (سفر بین‌الذهانی) فهوم‌سازی و تولید نظریه	عصاره‌سازی اطلاعات و حرکت به سمت ژرفای متون
روش پژوهش تاریخی روش پژوهش مردم‌نگاری روش پژوهش تبارشناسی	تولید داده‌ها و یافته‌ها از دل آثار و شواهد توصیف و تحلیل جزییات یک قوم یا ملت روش تاریخی و تبارشناسی پیوستگی رویدادها	آسیب‌شناسی و حقیقت‌جویی (سفر به فراسوی تاریخ و متن)
روش مطالعه‌ی موردی روش اقدام‌پژوهی روش تطبیقی	بررسی جنبه‌های بی‌شمار یک مورد مطالعه‌ی یک عرصه برای ایجاد تغییر و عدیل فوری کشف نقاط افتراق و انطباق	جزئی‌نگری برای تفسیر و تطبیق
روش پژوهش واسازی روش پژوهش فمینیسم	بررسی جزءنگر مفاهیم برای نشان دادن تناقضات تجربه‌کاوی زنان و خلق نظریه‌ی جدید	نهضت قیام بر قواعد روشی
روش پژوهش آمیخته روش پژوهش کیو روش پژوهش فراتحلیل روش مدل‌سازی	انقلاب تلفیق روش کمی و کیفی راهی به سوی جهان افراد شکار یافته‌ها از مطالعات متعدد و پراکنده نمایش جهان وسیع متن در مینیاتور شبکه‌ای	حرکت در مرزهای کمی و کیفی

در این اثر که حاصل سال‌ها مطالعه و غور در روش‌های پژوهش کیفی است، تلاش مؤلفین بر این متمرکز شده است که اثری به‌جای بگذاریم که خلاء طرح نظام‌مند بیشتر روش‌های کیفی را مختصراً پر نماید و خواننده‌ی «روش‌جو» و دانشجوی علاقمند به روش‌های کیفی بتواند بیشتر این روش‌ها را با قالبی مناسب و با مثال‌های عملی و قابل درک یک‌جا ببیند و این دغدغه، عامل اساسی پیش‌ران ما به سوی تدوین این اثر نسبتاً روان گردید.